ONTWERP VAN DECREET TOT WIJZIGING VAN MEERDERE DECRETEN OVER HET BELEIDSDOMEIN ONDERWIJS EN VORMING, WAT BETREFT DE STUDIETOELAGEN IN HET HOGER ONDERWIJS EN DE KINDERDAGVERBLIJVEN EN VOOR- EN NABEWAKING IN HET TWEETALIGE GEBIED BRUSSEL-HOOFDSTAD

Samenvatting
Het decreet bevat bijkomende bepalingen om de begroting Onderwijs voor 2026 uitvoerbaar te maken. De in het kader van de begrotingsbesprekingen afgesproken besparingen rond studietoelagen en kinderdagverblijven en voor- en nabewaking in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad worden doorgevoerd.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

Dit decreet beoogt een aantal bijkomende maatregelen te nemen om de onderwijsbegroting uit te voeren. Er worden besparingen doorgevoerd rond studietoelagen en de kinderdagverblijven en voor- en nabewaking in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

B. Inhoud

Beleidsmaatregelen en doelstelling

Beperking studietoelagen
In het kader van de begrotingsopmaak 2026 is afgesproken om te besparen op het budget voor de studietoelagen die worden toegekend in het hoger onderwijs. Deze besparing wordt gerealiseerd door een leeftijdsgrens om in aanmerking te komen voor een toelage te bepalen en door het aantal studiepunten dat een student minstens moet opnemen per academiejaar te verhogen naar 54 studiepunten. Tegelijkertijd worden de categorieën van studenten die een uitzondering krijgen op het minimumaantal op te nemen punten uitgebreid, namelijk met de studenten die een erkend statuut hebben verkregen binnen een van de voorziene categorieën. Studenten die de maximumleeftijd wel al hebben bereikt en die kunnen aantonen dat het voor hen om bijzondere omstandigheden of overmacht onmogelijk was om een opleiding in het hoger onderwijs aan te vatten en af te ronden voor de betrokken leeftijdsgrens, kunnen een aanvraag doen om een uitzondering te verkrijgen. Studenten die een overeenkomst hebben met de VDAB om een opleiding te volgen, komen niet in aanmerking voor een uitzondering op deze leeftijdsgrens aangezien zij een voor hen kosteloze opleiding volgen.

Kinderdagverblijven

In het kader van de begrotingsbesprekingen is afgesproken om te besparen op de financiering van het personeel dat instaat voor de kinderdagverblijven van het gemeenschapsonderwijs in Brussel.

Vanaf 1 september 2026 ontvangt het GO! geen bijkomende financiering meer vanuit Onderwijs voor de aanstelling van personeel in de kinderdagverblijven van het gemeenschapsonderwijs, gelegen in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

Voor- en nabewaking

In het kader van de begrotingsbesprekingen is afgesproken om te besparen op de financiering van het personeel dat instaat voor de voor- en nabewaking in Nederlandstalige basisscholen van het gemeenschapsonderwijs in Brussel.

Vanaf 1 september 2026 ontvangt het GO! geen financiering meer voor hun personeel dat instaat voor de voor- en nabewaking in Nederlandstalige basisscholen in Brussel.

Impactanalyse

Beperking studietoelagen

Impactanalyse Kinder- en Jongereneffectrapport (JoKER)

De besparing op de studietoelagen wordt via twee aanpassingen gerealiseerd.

- Een leeftijdsbeperking, waardoor enkel studenten jonger dan 30 nog aanspraak kunnen maken op een studietoelagen, tenzij ze kunnen aantonen dat het voor hen om bijzondere omstandigheden of overmacht onmogelijk was om een opleiding in het hoger onderwijs aan te vatten en af te ronden voor de betrokken leeftijdsgrens. Deze maatregel heeft geen effect op -25-jarigen.
- Een beperking waarbij enkel nog studenten in aanmerking komen die minimum 54 studiepunten opnemen. Vandaag ligt deze grens op 27 studiepunten. Er zullen dus minder studenten aanspraak kunnen maken op een studietoelage dan vandaag. Het is waarschijnlijk dat er -25-jarigen tot deze groep behoren.

Het is echter niet mogelijk om hier een concrete inschatting van te maken. Op de verplichting dat er minimum 54 studiepunten opgenomen moet worden, zijn er uitzonderingen mogelijk die aansluiten bij de vandaag reeds bestaande erkende statuten in de hoger onderwijsinstellingen. Deze uitzonderingen dienen aangevraagd te worden bij de instellingen hoger onderwijs, de overheid heeft geen zicht op de bijzondere statuten die hoger onderwijsinstellingen toekennen noch op het aantal studenten dat een bijzonder statuut heeft. De impact op studenten jonger dan 25 jaar is daarom niet geweten.

Kinderdagverblijven

Impactanalyse Kinder- en Jongereneffectrapport (JoKER)

Bij de totstandkoming van deze decreetsbepaling werden geen kinderen/jongeren geconsulteerd. Het decreet zet de financiering van de personeelsleden in de kinderdagverblijven vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming stop vanaf 1 september 2026. In het kader van onder meer een kerntakenoefening is beslist dat middelen vanuit Onderwijs niet verder worden aangewend voor (de personeelsformatie van de) kinderdagverblijven. De financiering van de kinderdagverblijven is een taak die toebehoort aan het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin; financiering waar ook de kinderdagverblijven van het GO! aanspraak op kunnen maken.

Het is aan het GO! om na te gaan wat de gevolgen zijn van deze beslissing op de werking van de betrokken kinderdagverblijven en daarover een beslissing te nemen. Mocht het GO! beslissen om kinderdagverblijven te sluiten, kan dit een effect hebben op het aantal beschikbare plaatsen bij het GO! Dit zegt echter niets over het totaal aantal beschikbare plaatsen in Brussel over alle kinderdagverblijven heen. Dit hangt mede af van intekening op de uitbreidingsmogelijkheden die voorzien zijn binnen het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en van de eventuele maatregelen die genomen worden om een verdere transitie bij het GO! mogelijk te maken.

De loonkosten van de personeelsleden worden vanaf 1 september 2026 gedragen door de Scholengroep Brussel van het GO!, waarbij onder andere middelen van het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin kunnen worden aangewend. Dit decreet heeft dus mogelijk een impact op de kinderen van de betrokken kinderdagverblijven en het beschikbare kindplaatsen.

Voor- en nabewaking

Impactanalyse Kinder- en Jongereneffectrapport (JoKER)
Bij de totstandkoming van deze decreetsbepaling werden geen kinderen/jongeren geconsulteerd. Het decreet zet de financiering van de personeelsleden in de voor- en nabewaking vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming stop vanaf 1 september 2026. De loonkosten van de contractuele personeelsleden moeten vanaf 1 september 2026 gedragen worden door de Scholengroep Brussel van het GO!. De Scholengroep zal dus moeten instaan voor de financiële gevolgen.

C. Totstandkomingsprocedure

De bepalingen in dit decreet waren oorspronkelijk opgenomen in het voorontwerp van programmadecreet bij de begrotingsopmaak 2026. In dat kader werden het taal- en legistiek advies, het Joker-advies, het advies van de Inspectie van Financiën en het begrotingsakkoord ingewonnen.

Het voorontwerp van programmadecreet bij de begrotingsopmaak 2026 werd principieel goedgekeurd op de zitting van de Vlaamse Regering van 3 oktober 2025 (VR 2025 0310 DOC.0898) met het oog op de adviesaanvraag bij de strategische adviesraden, op de onderhandelingen met de sociale partners en op de adviesaanvraag bij de Raad van State.

De Raad van State gaf advies 78.299/1-3-16 op 13 oktober 2025. In haar advies verklaarde de Raad van State dat de spoedeisendheid voor deze artikelen niet kon worden aanvaard en dat de adviesaanvraag voor deze artikelen bijgevolg onontvankelijk was. Daardoor was ook niet voldaan aan de adviesverplichting.

Bij het geven van de protocollen bij het programmadecreet werd ervan uitgegaan dat de door de Raad van State onontvankelijk verklaarde artikelen niet deel zouden uitmaken van het programmadecreet. De betrokken artikelen werden dus niet formeel onderhandeld tijdens de onderhandelingen voor het programmadecreet.

De SERV gaf advies op 15 oktober 2025, de VLOR op 20 oktober 2025.

Beperking studietoelagen
De SERV formuleert bezwaren bij de beslissingen rond studietoelagen. De hervorming zet volgens de SERV druk op de emancipatorische functie van

studietoelagen, op de toegankelijkheid van het hoger onderwijs en op levenslang leren via het hoger onderwijs.

De VLOR merkt op dat onder meer beurs- en bijna-beursstudenten zwaarder geraakt worden door de maatregelen. De VLOR vreest niet alleen voor sociale, maar ook voor economische gevolgen. Ze ziet de democratisering van het onderwijs in gevaar komen. De besparing zou extra drempels en meer sociale uitsluiting betekenen. Ook de STUVO's zullen volgens de VLOR gevolgen ondervinden van deze besparing.

Reactie op deze adviezen:

De impact van de beperkingen op het recht op een studietoelage wordt op verschillende manieren gemilderd of zelfs vermeden, onder andere door het opnemen van uitzonderingen voor het inschrijven voor minimum 54 studiepunten.

Daarenboven kunnen de studenten die geraakt worden door de verhoging van het aantal studiepunten of door de invoer van de leeftijdsgrens, nog steeds genieten van een verlaagd studiegeld, het zogenaamde 'beurstarief'.

Het optrekken van het aantal studiepunten van 27 naar 54 om in aanmerking te komen voor een studietoelage heeft geen impact op het feit of een student nog recht heeft op gezinsbijslag in het kader van het Groeipakket. Daarvoor blijft de grens op 27 studiepunten liggen.

Kinderdagverblijven
Wat betreft de besparingen op de kinderdagverblijven in Brussel ziet de VLOR een impact op de kinderen die hun plek kunnen verliezen, op ouders die mogelijk geen opvang meer kunnen vinden in hun eigen buurt, op de werkzekerheid van de betrokken medewerkers en op de positie van het Nederlandstalige onderwijs in Brussel.

Reactie op dit advies:

Het decreet zet de financiering van de personeelsleden in de kinderdagverblijven vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming stop vanaf 1 september 2026. In het kader van onder meer een kerntakenoefening is beslist dat middelen vanuit Onderwijs niet verder worden aangewend voor (de personeelsformatie van de) kinderdagverblijven.

Het is aan het GO! om na te gaan wat de gevolgen zijn van deze beslissing op de werking van de betrokken kinderdagverblijven en daarover een beslissing te nemen. Mocht het GO! beslissen om kinderdagverblijven te sluiten, kan dit een effect hebben op het aantal beschikbare plaatsen bij het GO! Dit zegt echter niets over het totaal aantal beschikbare plaatsen in Brussel over alle kinderdagverblijven heen. Dienaangaande wordt ook gewezen op de uitbreidingsmogelijkheden binnen het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en mogelijke overgangsmaatregelen die het GO! autonoom kan nemen.

Door het uitbreidingsbeleid in Brussel, onder de bevoegdheid van het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, is er perspectief voor deze kinderen, hoewel er geen absolute garantie kan worden geboden.

De vastbenoemde personeelsleden zullen indien nodig TBSOB worden per 1 september 2026 en gereaffecteerd of wedertewerkgesteld kunnen worden binnen onderwijs. Deze personeelsleden hebben dus loon- en werkzekerheid.

De door de Raad van State onontvankelijk verklaarde artikelen uit het programmadecreet werden opgenomen in het voorliggende decreet.

Het voorontwerp werd principieel goedgekeurd op de zitting van de Vlaamse Regering van 24 oktober 2025 (VR 2025 2410 DOC.0993) met het oog op de onderhandelingen met de sociale partners.

De onderhandelingen vonden plaats op 18 november 2025. Ze hebben geleid tot de volgende protocollen:

- Protocol nr. 163 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in sectorcomité X - Onderwijs (Vlaamse Gemeenschap) op 18/11/2025 (28 november 2025);
- Protocol nr. 149 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de vergadering van het Vlaams onderhandelingscomité voor het Hoger Onderwijs en het Universitair Ziekenhuis Gent op 18/11/2025 (28 november 2025).

Naar aanleiding van het protocol nr. 163 houdende de conclusies ven de onderhandelingen die gevoerd werden in sectorcomité x – onderwijs (Vlaamse Gemeenschap) op 18/11/2025 werd aan het GO! het masterplan, waarnaar verwezen, opgevraagd. Uit de documenten die bezorgd werden, blijkt niet dat de Vlaamse Regering in het verleden een engagement is aangegaan ter zake. Ze zal dat ook nu niet doen en het voorstel zoals opgenomen in het ontwerp van decreet blijft bijgevolg inhoudelijk ongewijzigd. Er werden wel legistieke correcties doorgevoerd.

Het ontwerp werd een tweede keer principieel goedgekeurd op de zitting van de Vlaamse Regering van 12 december 2025 (VR 2025 0512 DOC.1151) met het oog op de adviesaanvraag bij de Raad van State.

De Raad van State heeft op 11 februari 2026 advies 78.668/1 uitgebracht.

Beperking studietoelagen
De Raad van State komt tot de conclusie dat de stellers van het voorontwerp de beperkingen van het recht op studietoelagen aan een bijkomend onderzoek dienen te onderwerpen en in het bijzonder meer afdoende zullen moeten kunnen aantonen dat de ontworpen maatregelen geen onevenredige gevolgen hebben voor de betrokken studenten in het licht van de algemene doelstelling die met het stelsel van studiefinanciering wordt nagestreefd.

Daarnaast zijn er een aantal juridisch-technische opmerkingen, waarvan de belangrijkste betrekking hebben op de correcte formulering van de toepassing in de tijd en van de overgangsregeling.

Reactie op dit advies:

Vooreerst verwijst de afdeling Wetgeving van de Raad van State in zijn advies naar "*de recente ontwikkeling in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof inzake de standstill-verplichting die voortvloeit uit artikel 23 van de Grondwet*", waaruit volgt dat het niet volstaat om een motief van algemeen belang aan te voeren, maar "*er dient ook nagegaan te worden of de maatregel geen onevenredige gevolgen heeft voor de betrokkenen*". Het kwam de afdeling Wetgeving van de Raad van State voor dat de gewijzigde invulling die de *standstill*-verplichting uit artikel 23 van de Belgische Grondwet in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof gekregen heeft, eveneens bepalend zou zijn voor de invulling van de *standstill*-verplichting uit artikel 13.2, lid 2, e) van het ESCR-verdrag. Uit het advies van de afdeling Wetgeving blijkt dat zij haar analyse op die premisse heeft gesteund, en de ontworpen bepalingen inderdaad heeft

beoordeeld in het licht van artikel 13.2, lid 2, e) van het ESCR-verdrag alsof die bepaling een standstill-verplichting zou bevatten waaraan dezelfde invulling zou moeten worden gegeven als de gewijzigde invulling die de standstill-verplichting uit artikel 23 van de Grondwet heeft gekregen in bepaalde rechtspraak van het Grondwettelijk Hof.

Dat uitgangspunt kan echter niet worden bijgetreden. De afdeling Wetgeving van de Raad van State past in essentie de in 2023 gewijzigde interpretatie van het Grondwettelijk Hof over artikel 23 van de Grondwet *mutatis mutandis* toe op de *standstill*-verplichting die voortvloeit uit een *andere* bepaling uit een *andere* norm in een *andere* aangelegenheid, en dat zonder verdere toelichting. Uit de loutere omstandigheid dat het Grondwettelijk Hof, sinds 2023, in het kader van de toets aan artikel 23 van de Grondwet ook nagaat of de getoetste regeling (on)evenredige gevolgen heeft, vloeit echter niet als zodanig voort dat dit ook het geval zou zijn voor de *standstill*-verplichting die voortvloeit uit een internationaal verdrag zoals het ESCR-verdrag, temeer nu dat verdrag toegepast wordt een andere aangelegenheid, met name het onderwijs. Er moet namelijk worden aangenomen dat artikel 13.2 lid 2, e) van het ESCR-verdrag een *andere* norm is met een *autonome* betekenis, waarvan de draagwijdte niet kan worden gewijzigd, louter door de interpretatie van een *andere* bepaling in de interne rechtsorde. Er moet worden aangenomen dat het ESCR-verdrag in alle verdragstaten dezelfde betekenis en draagwijdte heeft. Het lijkt dan ook moeilijk houdbaar om aan te nemen dat een rechtscollege uit één lidstaat de draagwijdte van het ESCR-verdrag zou kunnen wijzigen, louter en alleen (en zonder verdere argumentatie) omdat een gelijkaardig beginsel in een andere norm in een andere aangelegenheid in de Grondwet van die lidstaat inmiddels een andere interpretatie heeft gekregen. Er wordt door de afdeling Wetgeving van de Raad van State ook niet vooropgesteld dat artikel 23 van de Grondwet en artikel 13.2 lid 2, e) van het ESCR-verdrag analoge grondrechten zouden zijn, die dus een gelijkaardige invulling zouden moeten krijgen.

De stelling van de afdeling Wetgeving van de Raad van State wordt dan ook door geen enkel arrest van het Grondwettelijk Hof, noch van een ander rechtscollege, ondersteund.

De afdeling Wetgeving van de Raad van State verwijst in zijn advies in voetnoot naar een arrest van het Grondwettelijk Hof van 6 februari 2025, nr. 19/2025, B.13. Die verwijzing is echter niet dienstig. In het arrest toetst het Hof weliswaar een regeling aan het *standstill*-beginsel vervat in artikel 23 van de Grondwet, maar van artikel 13 van het ESCR-verdrag of de daarin vervatte *standstill*-verplichting is in dit arrest geen sprake. Uit dat arrest kan dan ook niet worden afgeleid dat het bij de beoordeling van de *standstill*-verplichting uit artikel 13 ESCR-verdrag en de verantwoording van een gebeurlijke aanzienlijke achteruitgang van het geboden beschermingsniveau niet (langer) zou volstaan om een motief van algemeen belang aan te voeren, omdat ook zou dienen nagegaan te worden of de maatregel geen onevenredige gevolgen heeft voor de betrokkenen.

Aangezien de *standstill*-verplichting vervat in artikel 13.2, lid 2, e) van het ESCR-verdrag geen afzonderlijke proportionaliteitstoets vereist, kan de kritiek van de afdeling Wetgeving van de Raad van State in nr. 3.2.1 van het advies niet worden gevolgd.

Deze overwegingen nemen echter niet weg dat de decreetgever de inhoudelijke bemerkingen van de Raad van State, mede in het licht van het gelijkheidsbeginsel in onderwijszaken zoals vervat in artikel 24, §4 van de Grondwet, wel degelijk in acht heeft genomen en daar ook gevolg aan heeft gegeven

- enerzijds, door het voorontwerp van decreet aan een bijkomend onderzoek te onderwerpen en een uitgebreidere verantwoording op te nemen in de memorie van toelichting die rekening houdt met de opmerkingen van de afdeling wetgeving van de Raad van State; en,
- anderzijds, door te voorzien in een aantal bijkomende uitzonderingsgronden, die ervoor moeten zorgen dat de ontworpen maatregelen geen onevenredige gevolgen hebben voor specifieke categorieën van studenten.

Voor wat betreft de invoering van een leeftijdsgrens van 30 jaar, moet in de eerste plaats worden opgemerkt dat de afdeling Wetgeving van de Raad van State in overwegingen nr. 3.3.1 en 3.3.2 van zijn advies erkent dat de nagestreefde budgettaire doelstelling als wettig moet worden beschouwd en dat de invoering van een leeftijdsgrens "*bij(draagt) aan het streven naar 'gezonde overheidsfinanciën'*" en dus pertinent is in het licht van die doelstelling. Voor wat betreft de gevolgen van deze maatregel voor de betrokken studenten, erkent de afdeling Wetgeving van de Raad van State dat de decreetgever "*de verscheidenheid van toestanden met een zekere graad van benadering op (moet) vangen",* maar oordeelt het niettemin dat bepaalde studenten die om diverse redenen in een meer precaire financiële toestand bevinden en voor zij de leeftijd van 30 jaar bereiken om die reden "*niet in staat zijn om (…) een opleiding in het hoger onderwijs te starten*". Bij die specifieke studenten "*lijkt de ontworpen maatregel (…) tot evenredige gevolgen aanleiding te kunnen geven*". *A contrario* kan daaruit worden afgeleid dat de afdeling Wetgeving van de Raad van State voor de *andere,* grote groep studenten van oordeel is dat er geen sprake is van onevenredige gevolgen en dus verantwoord kan worden in het licht van het gelijkheidsbeginsel en het standstillbeginsel zoals vervat in artikel 13, lid 2, e) van het ESCR-verdrag.

De decreetgever wil echter niet blind blijven voor de groep studenten die om verschillende redenen mogelijks niet in staat zijn om een opleiding hoger onderwijs te starten en hun studies ook af te ronden als zij de leeftijd van 30 jaar bereiken. Enerzijds verwijst de Raad van State naar de groep studenten die hun diploma secundair onderwijs pas op een latere leeftijd behaalt en anderzijds naar de groep studenten die omwille van sociale of financiële redenen niet voor hun dertig jaar een opleiding in het hoger onderwijs afronden. De Raad van State suggereert om in plaats van een harde leeftijdsgrens het opleggen van een bepaalde periode te overwegen, dan wel om een afwijkingsmechanisme te voorzien voor studenten die werkelijke financiële drempels ondervonden om hoger hogere studies aan te vatten of voort te zetten.

Beide pistes werden verkend. De eerste piste lijkt evenwel geen adequate oplossing, omdat – zeker in de graduaten – er een grote instroom van studenten zonder diploma secundair onderwijs bestaat via de afwijkende toelatingsvoorwaarden. Het vervangen van de harde leeftijdsgrens door een bepaalde periode na het behalen van het diploma secundair onderwijs is geen oplossing voor deze specifieke groep. Deze werkwijze sluit niet uit dat bepaalde kwetsbare studenten ook na deze periode om sociale en financiële redenen niet in staat zijn op een opleiding in het hoger onderwijs te starten, waardoor aan de opmerking van de Raad van State niet tegemoet zou worden gekomen.

Om een antwoord te bieden aan de opmerking van de Raad van State wordt gekozen voor een aanpak die het dichtste aanleunt bij de ratio legis van de studietoelagen, nl. kansen voorzien voor studenten die tegen bepaalde drempels aanlopen en daardoor in het verleden belemmerd werden om hun studies aan te vatten.

In het ontwerp van decreet wordt daarom voorzien dat studenten die 30 jaar of ouder zijn een uitzondering kunnen aanvragen om alsnog een studietoelage te verkrijgen. Om deze uitzondering te krijgen dient te student te kunnen aantonen dat er *"bijzondere omstandigheden of overmacht"* waren, waardoor het onmogelijk was om een opleiding in het hoger onderwijs aan te vatten en af te ronden voor de leeftijd van 30 jaar. We denken daarbij bijvoorbeeld aan een ernstige ziekte, de voltijdse zorg voor een ernstig ziek familielid, etc.

Door een open geformuleerde uitzonderingsgrond toe te voegen die niet gekoppeld is aan een welbepaald statuut of een vooraf afgebakende decretale sociale en/of financiële reden, is het mogelijk om rekening te houden met de concrete individuele situatie van de betrokken studenten en wordt tegemoetgekomen aan de opmerking van de Raad van State dat de ontworpen bepalingen voor een deel van de "*abstract omschreven categorie(ën) van studenten*" die zich "*in een meer precaire financiële toestand bevindt*" mogelijks *"tot onevenredige gevolgen aanleiding (lijkt) te kunnen geven*".

Studenten die een opleiding volgen in het kader van een overeenkomst met VDAB (zogenaamde 'OKOT-studenten') kunnen geen beroep doen op deze uitzondering. In deze gevallen voorziet VDAB voorziet immers in een financiële tegemoetkoming die er net op voorzien is om de financiële drempels om te gaan studeren voor deze groep studenten weg te nemen, waarbij VDAB instaat voor de betaling van het studiegeld en andere kosten van hun studie (vervoer, kinderopvang, studiemateriaal etc.).

Andere methodes die verwijzen naar meer afgebakende criteria (bv. het nog nooit gevolgd hebben van hoger onderwijs) zijn niet sluitend en bewaken niet of onvoldoende dat de financiële middelen die de overheid heeft, ingezet worden bij de studenten die het effectief het meest nodig hebben.

VDAB-studenten die ouder zijn dan 30 jaar kunnen uiteraard wel nog beurstariefstudent zijn en het verminderd inschrijvingsgeld genieten (dat VDAB dan voor hen betaalt).

Wat het tweede luik van de maatregelen rond studietoelagen betreft, merken we in het advies van de Raad van State vooral een vraag naar de ratio legis en de impact van de te voorziene uitzonderingen. De Raad van State gaat er namelijk in overweging nr. 3.4.2 vanuit dat "*de stellers van het voorontwerp (lijken) te willen aangeven dat de maatregel ervoor zorgt dat de studietoelagen worden voorbehouden aan studenten die hun studies succesvol doorlopen, minstens aan studenten waarvan de kans daartoe het grootst is*".

Het is echter niet de bedoeling van de decreetgever om het instrument van de studietoelage te koppelen aan de voorwaarde van het (al dan niet) succesvol doorlopen van de studies. De ontworpen maatregel streeft in werkelijkheid andere doelstellingen na. De studietoelage is en blijft in de eerste plaats een instrument ter ondersteuning van studenten die, wegens hun financiële situatie, belemmeringen ondervinden bij het aanvatten of voortzetten van een hoger onderwijstraject.

Met deze maatregel beoogt de Vlaamse Regering:

- de efficiënte aanwending van publieke middelen te waarborgen: door een minimale studieomvang te vereisen, wordt vermeden dat publieke middelen worden ingezet voor inschrijvingen met een zeer beperkte studiebelasting die niet in verhouding staan tot de maatschappelijke investering.;
- de studietoelage te versterken als instrument ter ondersteuning van voltijds studeren: in het hoger onderwijs wordt in inschrijving tussen 54 en 66 studiepunten algemeen beschouwd als een voltijds academiejaar. Door de

grens op 54 studiepunten te leggen, wordt aangesloten bij deze voltijdse norm, terwijl tegelijk een beperkte flexibiliteitsmarge wordt ingebouwd.
- de studievoortgang van studenten te stimuleren: door het opleggen van een minimale opname van 54 studiepunten wordt het signaal gegeven dat de studietoelage verbonden is aan een substantiële studiebelasting. Een bijna voltijdse opname stimuleert studenten om hun opleiding coherent te organiseren en voorkomt dat studietoelagen worden toegekend aan trajecten met een beperkte studiebelasting. Daarmee wordt niet enkel de individuele studievoortgang bevorderd, maar ook de algemene efficiëntie van het hogeronderwijssysteem ondersteund.

1° Doelmatige en verantwoorde besteding van publieke middelen

Een eerste doelstelling van het ontwerp betreft de doelmatige aanwending van publieke middelen. Studietoelagen worden gefinancierd met algemene begrotingsmiddelen en maken deel uit van het bredere sociale en onderwijsbeleid van de Vlaamse Gemeenschap. Het is dan ook verantwoord dat aan de toekenning ervan voorwaarden worden gekoppeld die waarborgen dat deze middelen terechtkomen bij studenten die daadwerkelijk een substantieel studietraject opnemen, tenzij zij er een objectieve noodzaak bestaat om dat niet te doen.

Door een minimale studieomvang te vereisen, wordt vermeden dat publieke middelen worden ingezet voor inschrijvingen met een zeer beperkte studiebelasting die niet in verhouding staan tot de maatschappelijke investering. De maatregel draagt bij tot de legitimiteit en de duurzaamheid van het studietoelagenstelsel, doordat zij de koppeling versterkt tussen financiële ondersteuning en effectieve studie-inzet. Ook in dat opzicht is de maatregel dus pertinent.

2° Verduidelijking van het karakter van de studietoelage als ondersteuning van voltijds studeren

Een tweede doelstelling kadert in de bredere beleidsambitie om het normatieve uitgangspunt van voltijds studeren te bevestigen. In het hoger onderwijs wordt in inschrijving tussen 54 en 66 studiepunten algemeen beschouwd als een voltijds academiejaar. Door de grens op 54 studiepunten te leggen, wordt aangesloten bij deze voltijdse norm, terwijl tegelijk een beperkte flexibiliteitsmarge wordt ingebouwd. De maatregel is met andere woorden ook ten opzichte van deze tweede doelstelling pertinent.

De maatregel beoogt aldus een duidelijke positionering van de studietoelage als ondersteuning van een quasi voltijdse studie-inspanning. Tegelijk blijft ruimte bestaan voor afwijkingen in geval van objectief verantwoorde omstandigheden, zodat het sociale karakter van de regeling behouden blijft. Ook de evenredigheid van de maatregel wordt op deze manier gegarandeerd. Van een schending van artikel 13 van het ESCR-verdrag en artikel 24, §4 van de Grondwet is dan ook geen sprake.

De regelgeving voorziet in uitzonderingen voor studenten die, door uitzonderlijke sociale of individuele omstandigheden, geen 54 studiepunten kunnen opnemen. Om de nodige rechtszekerheid voor deze groep te voorzien, werden de uitzonderingen verfijnd en ingeschreven in het decreet zelf. Er werd ook geconcretiseerd hoe ze aangetoond worden. Zo wordt meteen ook duidelijk dat de gevolgen van de voorziene maatregelen beperkt en evenredig zijn voor die groep van studenten die een legitieme reden heeft om niet voltijds te studeren.

3° Stimuleren van studievoortgang en studie-engagement

De derde doelstelling van het ontwerp bestaat erin de studievoortgang van studenten te bevorderen. Door het opleggen van een minimale opname van 54 studiepunten wordt het signaal gegeven dat de studietoelage verbonden is aan een substantiële studiebelasting. Deze maatregel is pertinent in het licht van deze doelstelling, aangezien zij ertoe bijdraagt dat studenten bij de samenstelling van hun studietraject een voldoende ambitieuze studieplanning hanteren en hun opleiding niet structureel spreiden over een onredelijk lange periode zonder objectieve noodzaak.

Zoals de Raad van State in overweging nr. 3.4.3 van zijn advies aanhaalt, zal het ontworpen afwijkingsmechanisme ervoor zorgen dat "*de gevolgen voor heel wat betrokken studenten slechts beperkt zullen zijn*".

Bijkomend, en in navolging van de opmerking van de Raad van State dat het *"niet duidelijk (is) of wel alle behartenswaardige gevallen worden gedekt door de zes (uitzonderingen)"*, wordt een extra uitzonderingsgrond ingevoegd. Zo voorzien de ontworpen bepalingen, in navolging van advies van de Raad van State, dat de rector of de algemeen directeur van de hogeronderwijsinstelling kan oordelen dat *"de sociale of individuele omstandigheid waarin de student zich bevindt (…) zo specifiek van aard (is) dat (..) het niet mogelijk is om 54 studiepunten op te nemen"* en de betrokken student daarom alsnog in aanmerking komt voor een studietoelage.

De maatregel beoogt tevens het versterken van het studie-engagement. Een bijna voltijdse opname stimuleert studenten om hun opleiding coherent te organiseren en voorkomt dat studietoelagen worden toegekend aan trajecten met een zeer beperkte studiebelasting. Daarmee wordt niet enkel de individuele studievoortgang bevorderd, maar ook de algemene efficiëntie van het hogeronderwijssysteem ondersteund. De stimulering van de studievoortgang leidt er bovendien toe dat een opleiding sneller kan worden voltooid.

Dit principe is sinds de invoering van het studietoelagekrediet al een integraal onderdeel geweest van de toekenning van studietoelagen waarbij studenten "beloond" werden met een hogere studietoelage naar mate ze zich voor meer studiepunten inschrijven en voor meer studiepunten slaagden.
Artikels 22 tot 26 van het decreet betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap (2007) voorzien in een mechanisme waarin het slagen voor opleidingsonderdelen resulteert in een teruggave van studietoelagekrediet dat opnieuw kan worden ingezet in een volgend academiejaar.
Uit de formule in artikel 52 van datzelfde decreet volgt dat voor elk studiepunt waarvoor een student zich méér inschrijft gedurende een academiejaar, de studietoelage met gemiddeld ongeveer 1,5% stijgt. Vice versa: elk studiepunt waarvoor een student zich inschrijft voor minder dan een voltijds programma (60 studiepunten) wordt bestraft met een afname van de studietoelage met gemiddeld 1,5%. Ook in het verleden heeft de decreetgever dus al voorzien in een uitdrukkelijke koppeling tussen het systeem van de studietoelagen en het bewaken van de studievoortgang van de studenten die in aanmerking komen voor zo een toelage.

Als laatste werden de bepalingen in verband met de inwerkingtreding en de overgangsregeling aangepast aan het advies.

Kinderdagverblijven
De Raad van State adviseert om een aantal bepalingen juridisch-technisch anders uit te werken, om te voorzien in een duidelijke overgangsregeling voor de vast benoemde personeelsleden van de kinderdagverblijven en om na te gaan of te voorgestelde datum van inwerkingtreding de betrokkenen in alle redelijkheid toelaat om zich op een passende wijze voor te bereiden op de beleidswijziging.

Reactie op dit advies:

Met betrekking tot de bepalingen over de kinderdagverblijven wordt, conform het advies van de Raad van State, een duidelijke en leesbare overgangsregeling ingeschreven in artikel IV.20, de oude bepaling wordt aldus vervangen. De overige artikelen van deel IV, hoofdstuk 3 worden opgeheven. Voor meer informatie wordt verwezen naar de artikelsgewijze toelichting in deze memorie.

Daarnaast wordt ook artikel IV.1, 3° opgeheven, zoals de Raad van State voorstelt.

Tot slot, wordt de termijn van 1 september 2026 behouden. De basisfinanciering voor de kinderdagverblijven vanuit het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin wijzigt niet, enkel de bijkomende financiering vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming wordt stopgezet.

In dialoog met de Vlaamse Gemeenschapscommissie waken we over het behoud van de Nederlandstalige opvangcapaciteit in Brussel.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Niet van toepassing.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 2

Artikel 6 van het decreet betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap bepaalt de voorwaarden om in aanmerking te komen voor een studietoelage. Vanaf academiejaar 2026-2027 kan een toelage enkel worden aangevraagd indien een student op 31 december van het kalenderjaar waarin het academiejaar start de leeftijd van 30 jaar niet heeft bereikt.

Hoewel deze nieuwe voorwaarde een verschil in behandeling op grond van leeftijd in het leven roept, is er geen sprake van discriminatie. Het verschil in behandeling is immers objectief en redelijk verantwoord. Volgens vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof sluit het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, verankerd in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het verschil in behandeling dat wordt gecreëerd, berust op een objectief criterium, namelijk de leeftijd die de student heeft bereikt op 31 december van het kalenderjaar waarin het academiejaar start waarvoor de studietoelage wordt aangevraagd. Indien de student de leeftijd van 30 jaar heeft bereikt op die datum, komt hij niet (meer) in aanmerking voor een studietoelage hoger onderwijs. Heeft de student de leeftijd van 30 jaar nog niet bereikt op die datum, dan komt hij – mits ook de andere voorwaarden daartoe zijn vervuld – wél in aanmerking voor een studietoelage.

Terecht merkt de Inspectie van Financiën op dat leeftijd een beschermd kenmerk is in de zin van artikel 15bis van het decreet van 10 juli 2008 houdende een kader

voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid. Evenwel bevat artikel 21 van dat decreet een uitzondering voor verschillen in behandeling op grond van een beschermd kenmerk die worden voorzien door of krachtens een decreet, of die voortvloeien uit de toepassing ervan. In een dergelijke situatie kan er geen sprake zijn van een discriminatie die door het voormelde decreet verboden wordt, zo bepaalt artikel 21 ervan.

Evenmin valt het aldus gecreëerde verschil in behandeling op grond van leeftijd binnen de materiële werkingssfeer van een van de Europese antidiscriminatierichtlijnen. Weliswaar is leeftijd een beschermd kenmerk in de zin van richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep. Die richtlijn is evenwel uitsluitend van toepassing op het terrein van arbeid en beroep, niet op het terrein van onderwijs of sociale voordelen.[1] Het klopt dat onder 'arbeid en beroep' ook 'de toegang tot alle vormen en alle niveaus van beroepskeuzevoorlichting, beroepsopleiding, voortgezette beroepsopleiding en omscholing, met inbegrip van praktijkervaring' wordt begrepen, overeenkomstig artikel 3, lid 1, onder b), van de richtlijn. Lid 3 van artikel 3 preciseert evenwel dat de richtlijn 'niet van toepassing [is] op uitkeringen van welke aard dan ook die worden verstrekt door wettelijke of daarmee gelijkgestelde stelsels, met inbegrip van de stelsels voor sociale zekerheid of voor sociale bescherming.' Zelfs indien en in zoverre het hoger onderwijs waarvoor een studietoelage kan worden verstrekt kan worden gekwalificeerd als een beroepsopleiding of omscholing in de zin van richtlijn 2000/78/EG, moet dus worden vastgesteld dat de toegang tot de studietoelage niet binnen de werkingssfeer van die richtlijn valt.

Wel wordt leeftijd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens beschouwd als een 'andere status' als bedoeld in artikel 14 EVRM.[2] Het Europees Hof plaatst leeftijd echter niet op hetzelfde niveau als andere beschermde persoonskenmerken, zoals geslacht.[3] Volgens het Europees Hof genieten de Verdragsstaten ter zake een ruime appreciatiemarge. Een verschil in behandeling op grond van leeftijd wordt dan ook niet snel discriminatoir geacht door het Hof.[4]

Daarbij komt nog dat de hier aan de orde zijnde leeftijdsgrens wordt gekoppeld aan het recht op een sociaal voordeel, namelijk een studietoelage hoger onderwijs. Het gaat om financiële steun aan minvermogende studenten in het hoger onderwijs, die uitsluitend bestemd is om de kosten te dekken voor het levensonderhoud van de student en het door hem gevolgde onderwijs (o.a. studiemateriaal, vervoer, kot, …).[5] In sociaaleconomische aangelegenheden als deze beschikt de wetgever over een ruime beoordelingsvrijheid, aldus het Grondwettelijk Hof. Het Hof vermag de beleidskeuze die de wetgever heeft gemaakt en de motieven die daaraan ten grondslag liggen slechts af te keuren indien zij niet redelijk verantwoord zijn.[6]

---

[1] Zie in dat verband ook het voorstel van de Commissie voor een richtlijn dat het materiële toepassingsgebied van richtlijn 2000/78/EG zou uitbreiden tot onder meer onderwijs en sociale voordelen, COM(2008) 426 definitief (art. 3).
[2] Bv. EHRM, *Schwizgebel t. Zwitserland*, 10 juni 2010, § 85; *Carvalho Pinto de Sousa Morais t. Portugal*, 25 juli 2017, § 45.
[3] Ibid. Zie ook EHRM, *British Gurkha Welfare Society e.a. t. het Verenigd Koninkrijk*, 15 september 2016, § 88.
[4] Bv. EHRM, *Ferrero Quintana t. Spanje*, 26 november 2024, § 85 (verwijzingen weggelaten): "*La Cour considère également que toutes les différences de traitement fondées sur l'âge ne peuvent pas être considérées comme des formes odieuses de discrimination (…), ni avoir la même importance relative pour l'intérêt individuel en jeu. Ainsi, en l'espèce, la Cour observe premièrement que le requérant ne faisait pas partie d'un groupe vulnérable. Deuxièmement, le requérant visait à participer à un concours pour devenir un employé public, et non pas pour exercer un droit fondamental reconnue explicitement par la Convention. À la lumière de ces éléments, la Cour est de l'avis que les autorités nationales jouissaient d'une large marge d'appréciation en l'espèce (…).*"
[5] Art. 4 decreet van 8 juni 2007.
[6] Bv. GwH, nr. 83/2025, 28 mei 2025, B.14; nr. 111/2025, 17 juli 2025, B.9.

Met de invoering van de leeftijdsbeperking tot 30 jaar beoogt de decreetgever een optimalisering van de investeringen van publieke middelen in het hoger onderwijs, in een context waar begrotingsdiscipline en gezonde overheidsfinanciën worden nagestreefd. Een efficiënt beheer van de publieke middelen impliceert dat de beste verhouding tussen de ingezette middelen en de verkregen resultaten wordt nagestreefd.[7] De optimalisering van de publieke investeringen in het hoger onderwijs is een legitieme doelstelling.[8] Dit wordt trouwens ook bevestigd door het (niet aangenomen) voorstel voor een richtlijn die het materiële toepassingsgebied van richtlijn 2000/78/EG zou uitbreiden tot onder meer onderwijs en sociale voordelen.[9] Artikel 2, lid 6, van het voorstel bepaalt:

> 'Onverminderd lid 2, kunnen de lidstaten bepalen dat verschillen in behandeling op grond van leeftijd geen discriminatie vormen indien zij in het kader van de nationale wetgeving worden gerechtvaardigd door een legitiem doel, en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn. Deze richtlijn vormt met name geen beletsel voor het vaststellen van een bepaalde leeftijd voor de toegang tot uitkeringen, onderwijs en bepaalde goederen en diensten.'

De invoering van een maximale leeftijdsgrens van 30 jaar voor de studietoelage laat de decreetgever toe om publieke middelen bestemd voor hoger onderwijs gericht te investeren in studenten die, enerzijds, niet kunnen worden geacht al de kans te hebben gehad om voldoende te sparen om zelf hun hogere studies te kunnen bekostigen en gedurende die tijd in hun levensonderhoud te kunnen voorzien, en die, anderzijds, nog een groot aantal arbeidsjaren voor de boeg hebben. Het leeftijdscriterium is dus pertinent in het licht van de nagestreefde doelstelling om de publieke middelen in het hoger onderwijs optimaal, dit wil zeggen efficiënt, te investeren. Ook in onze buurlanden (Nederland,[10] Frankrijk,[11] Duitsland[12]) is de leeftijd tot dewelke studenten in aanmerking kunnen komen voor een studiebeurs om dezelfde reden begrensd. Op analoge wijze kent het EU-ambtenarenstatuut slechts een schooltoelage toe tot wanneer het kind van de ambtenaar maximaal 26 jaar oud is (ook al is diens opleiding in het hoger onderwijs nog niet voltooid op dat moment).[13]

Het koppelen van een leeftijdsgrens van 30 jaar aan het recht op een studietoelage heeft bovendien geen kennelijk onevenredige gevolgen. De leeftijdsgrens is ruim genoeg bemeten om jongvolwassenen in staat te stellen om – zo zij dit wensen – zeer lang te studeren zonder hun recht op een studietoelage te verliezen. Ook de langste universitaire studie, geneeskunde met een master-na-master in de specialistische geneeskunde,[14] kan in die tijdspanne worden afgerond door iemand die op zijn achttiende begint te studeren. Door de leeftijdsgrens pas op 30 jaar te stellen, geeft de decreetgever aan mensen die na hun dertigste levensjaar nog (eventueel bijkomende) hogere studies zouden willen gaan doen tegelijk ook een voldoende lange termijn om op de arbeidsmarkt of anderszins de nodige inkomsten

---

[7] Vergelijk art. 33, lid 1, b), Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie (herschikking).

[8] Vergelijk, in de context van arbeid en beroep, art. 6 en overw. 25 richtlijn 2000/78/EG. Zie bv. H.v.J., C-388/07, *Age Concern England*, 5 maart 2009, EU:C:2009:128, para. 52. Zie ook Ger., T-750/16, *FV t. Raad*, 14 december 2018, EU:T:2018:972, para. 108; T-11/17, *RK t. Raad*, 7 februari 2019, EU:T:2019:65, para. 105.

[9] COM(2008) 426 definitief.

[10] Art. 2.3, 3°, Wet studiefinanciering 2000 (tot 30 jaar).

[11] Art. D821-1 Code de l'éducation; Circulaire van 28 maart 2025, https://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/fr/bo/2025/Hebdo15/MENS2508577C (tot 28 jaar).

[12] Bundesausbildungsförderungsgesetz (BaföG), § 10 (tot 45 jaar).

[13] Art. 3, lid 1, tweede alinea, van bijlage VII bij Verordening n o. 31 (E. E. G.), 11 (E. G. A.), tot vaststelling van het statuut van de ambtenaren en de regeling welke van toepassing is op de andere personeelsleden van de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie.

[14] De basisopleiding geneeskunde duurt zes jaar (drie bachelorjaren, drie masterjaren); de master-na-master nog vier tot zes jaar, afhankelijk van het specialisme.

te verwerven die hen in staat moeten stellen om zelf hun studies te bekostigen en in hun onderhoud te voorzien. Een studietoelage dekt hoe dan ook slechts een deel van de studie- en onderhoudskosten van de student. Voor het academiejaar 2025-2026 bedraagt een volledige studietoelage in beginsel 3.085,91 euro voor niet-kotstudenten en 5.141,52 euro voor kotstudenten.[15] Het is niet kennelijk onredelijk om te verwachten van studenten ouder dan dertig jaar dat zij die bedragen gespaard zouden hebben om zelf hun studies te bekostigen, zeker nu er ook andere maatregelen bestaan die de financiële last voor studenten verlichten (zie hieronder).

Bovendien heeft iemand die na zijn dertigste hogere studies wil doen de mogelijkheid om zich in te schrijven als werkstudent, een statuut dat zeer populair is bij vooral oudere studenten. Voor werkstudenten heeft de Vlaamse overheid een reeks aparte maatregelen uitgewerkt die de combinatie werken en studeren moeten vergemakkelijken, zoals het Vlaams opleidingsverlof (VOV). Met het VOV heeft een werknemer in de privésector het recht om afwezig te zijn op het werk voor het volgen van een opleiding, en dat met behoud van loon (eventueel beperkt tot een bepaald maximum). Daarnaast kunnen werkstudenten uit de privé ook tijdskrediet opnemen, met een onderbrekingsuitkering van de RVA, eventueel aangevuld met nog een extra aanmoedigingspremie, het Vlaams opleidingskrediet. Studenten die bij de overheid werken kunnen dan weer loopbaanonderbreking nemen en eveneens een uitkering krijgen (bv. het Vlaams Zorgkrediet). Onder bepaalde voorwaarden kan ook een beroep worden gedaan op opleidingscheques van de Vlaamse overheid of op de kmo-portefeuille ter bekostiging van de opleidingskosten.

Daarbij komt dat studenten recht hebben op allerlei kortingen die de kosten van hun levensonderhoud helpen te beperken (bv. voor openbaar vervoer en huur of aankoop van fietsen, aankoop van een laptop, aankoop van boeken, studentenrestaurants van de universiteit, sport en cultuur, etc.).

Tevens mag niet uit het oog worden verloren dat artikel 24, § 3, van de Grondwet de kosteloosheid van het onderwijs slechts garandeert tot het einde van de leerplicht én dat het in Vlaanderen goedkoper is om hoger onderwijs te volgen dan in de meeste ons omringende landen. De inschrijvingsgelden aan Nederlandse universiteiten zijn aanzienlijk hoger dan in Vlaanderen (meer dan het dubbele), en ook de kosten voor studiemateriaal en studentenhuisvesting zijn in Nederland doorgaans hoger. In Frankrijk verschillen de inschrijvingsgelden dan weer sterk naar gelang de onderwijsinstelling. Aan Engelse universiteiten is het inschrijvingsgeld bijzonder hoog in vergelijking met in Vlaanderen.

Alternatieve maatregelen om, in een context waarin begrotingsdiscipline aan de dag moet worden gelegd en gezonde overheidsfinanciën moeten worden nagestreefd, de publieke investeringen in het hoger onderwijs te optimaliseren, zouden een grotere groep treffen of minder sociaal zijn en dus het nagestreefde doel niet even goed kunnen bereiken als de leeftijdsgrens. Te denken valt bijvoorbeeld aan een verlaging van de studietoelage voor iedereen die ervoor in aanmerking komt, of een verstrenging van de financiële voorwaarden voor de studietoelage (bv. een verlaging van de maximale inkomensgrenzen). Ook andere mogelijke maatregelen, zoals een verhoging van het inschrijvingsgeld aan de Vlaamse hogescholen en universiteiten, zouden een veel grotere groep (potentiële) studenten treffen.

Daarnaast wordt er voor studenten die 30 jaar of ouder zijn een uitzondering voorzien waarbij zij – als zij bijzondere omstandigheden of overmacht kunnen aantonen die het onmogelijk maakte voor hen om een opleiding in het hoger

[15] https://www.vlaanderen.be/onderwijs-en-vorming/studietoelage/bedrag. Zie ook art. 51 decreet van 8 juni 2007.

onderwijs aan te vatten en af te ronden voor de betrokken leeftijdsgrens te bereiken – alsnog een studietoelage te verkrijgen zelfs al zijn ze 30 jaar of ouder. De aanvraag daartoe moet ingediend worden bij de afdeling Studietoelagen. Studenten die een opleiding volgen in het kader van een overeenkomst met VDAB (zogenaamde 'OKOT-studenten') kunnen geen beroep doen op deze uitzondering, aangezien zij reeds een financiële tegemoetkoming genieten voor de financiële drempels van hun opleiding (betaling van het studiegeld, verplaatsingsvergoedingen, kinderopvang, studiekosten, etc.).

In zoverre de Inspectie van Financiën meent dat artikel 23 van de Grondwet geschonden zou zijn, is de decreetgever van oordeel dat, voor zover die grondwetsbepaling al van toepassing zou zijn, de invoering van de leeftijdsvoorwaarde het bestaande beschermingsniveau niet aanzienlijk vermindert. Hoe dan ook is de leeftijdsvoorwaarde redelijk verantwoord, om de redenen die eerder zijn vermeld, zodat er geen schending van de standstill-verplichting uit artikel 23 van de Grondwet voorligt.

Om al die redenen, meent de decreetgever dat het gecreëerde verschil in behandeling op grond van leeftijd redelijk verantwoord is.

Artikel 3
Artikel 24 van het decreet betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap bepaalt dat het aantal studiepunten dat een student minstens moet opnemen per academiejaar om in aanmerking te komen voor een studietoelage. In het kader van de besparingen wordt dit aantal verhoogd van 27 studiepunten naar 54. Met deze verhoging wordt een doelmatige en verantwoorde besteding van de publieke middelen beoogd, door als uitgangspunt te hanteren dat de studietoelagen worden voorbehouden voor studenten die een voldoende groot pakket opnemen. De minimumgrens wordt gelegd op 54 studiepunten, omdat dit aansluit bij de definitie van een studiejaar conform art. I.3, 65° Codex Hoger Onderwijs waarin bepaald wordt dat een studiejaar tussen de 54 en 66 studiepunten omvat. Dit moet zorgen voor een optimalisering van de investeringen van publieke middelen in het hoger onderwijs, in een context waar begrotingsdiscipline en gezonde overheidsfinanciën worden nagestreefd. Een efficiënt beheer van de publieke middelen impliceert dat de beste verhouding tussen de ingezette middelen en de verkregen resultaten wordt nagestreefd. De optimalisering van de publieke investeringen in het hoger onderwijs is een legitieme doelstelling.

In het hoger onderwijs wordt in inschrijving tussen 54 en 66 studiepunten algemeen beschouwd als een voltijds academiejaar. Door de grens op 54 studiepunten te leggen, wordt aangesloten bij deze voltijdse norm, terwijl tegelijk een beperkte flexibiliteitsmarge wordt ingebouwd middels de uitzonderingen (die hieronder aangehaald zullen worden). De maatregel beoogt aldus een duidelijke positionering van de studietoelage als ondersteuning van een quasi voltijdse studie-inspanning. Dit bevordert de rechtszekerheid en de transparantie van het stelsel: studenten weten op voorhand welke minimale studie-inzet van hen wordt verwacht om aanspraak te kunnen maken op publieke ondersteuning. Tegelijk blijft ruimte bestaan voor afwijkingen in geval van objectief verantwoorde omstandigheden, zodat het sociale karakter van de regeling behouden blijft.

Door het opleggen van een minimale opname van 54 studiepunten wordt het signaal gegeven dat de studietoelage verbonden is aan een substantiële studiebelasting. Dit draagt ertoe bij dat studenten bij de samenstelling van hun studietraject een voldoende ambitieuze studieplanning hanteren en hun opleiding niet structureel spreiden over een onredelijk lange periode zonder objectieve noodzaak. Indien er wel sprake is van een dergelijke objectieve noodzaak, zal er een uitzonderingsgrond voorhanden zijn.

De maatregel beoogt tevens het versterken van het studie-engagement. Een bijna voltijdse opname stimuleert studenten om hun opleiding coherent te organiseren en voorkomt dat studietoelagen worden toegekend aan trajecten met een zeer beperkte studiebelasting. Daarmee wordt niet enkel de individuele studievoortgang bevorderd, maar ook de algemene efficiëntie van het hogeronderwijssysteem ondersteund.

Dit principe is sinds de invoering van het studietoelagekrediet al een integraal onderdeel geweest van de toekenning van studietoelagen waarbij studenten "beloond" werden met een hogere studietoelage naar mate ze zich voor meer studiepunten inschrijven en voor meer studiepunten slaagden.

Een doelstelling van het ontwerp betreft de doelmatige aanwending van publieke middelen. Studietoelagen worden gefinancierd met algemene begrotingsmiddelen en maken deel uit van het bredere sociale en onderwijsbeleid van de Vlaamse Gemeenschap. Het is dan ook verantwoord dat aan de toekenning ervan voorwaarden worden gekoppeld die waarborgen dat deze middelen terechtkomen bij studenten die daadwerkelijk een substantieel studietraject opnemen.

Door een minimale studieomvang te vereisen, wordt vermeden dat publieke middelen worden ingezet voor inschrijvingen met een zeer beperkte studiebelasting die niet in verhouding staan tot de maatschappelijke investering. De maatregel draagt bij tot de legitimiteit en de duurzaamheid van het studietoelagenstelsel, doordat zij de koppeling versterkt tussen financiële ondersteuning en effectieve studie-inzet.

De maatregel genereert geen onevenredige impact: de impact wordt op verschillende manieren gemilderd of zelfs vermeden in het voorliggende decreet, op voorwaarde dat de betrokken student effectief een legitieme reden heeft om geen 54 studiepunten op te nemen.

Ongeveer 7.000 studenten die door de verhoging van het aantal studiepunten geen studietoelage meer zullen kunnen krijgen, zitten momenteel in hun diplomajaar en zouden dus sowieso uitstromen; zij worden derhalve in de praktijk niet geraakt door de nieuwe voorwaarde binnen hun huidige opleiding. Momenteel is er al een uitzondering voorzien voor studenten in hun diplomajaar en daardoor minder studiepunten kunnen opnemen om te kunnen afstuderen (bv. een thesisjaar). Die regelgeving blijft behouden en deze studenten kunnen dus beroep doen op een uitzonderingsgrond.

Een student die minder dan 54 studiepunten opneemt, kan – net zoals vandaag – alsnog in aanmerking komen voor een studietoelage als het voor die student om medische redenen onmogelijk is om in te schrijven voor 54 studiepunten of meer. De medische redenen van de student worden aangetoond aan de hand van doktersattesten waarbij een arts attesteert dat de student wegens ziekte niet in staat is meer studiepunten op te nemen. Dit dient bij de dienst Studietoelagen te gebeuren.

Er worden daarnaast nog andere, bijkomende, uitzonderingsgronden voorzien voor studenten die een erkend statuut hebben om één of meer van volgende redenen:

1. functiebeperking
2. topsport
3. professionele kunstbeoefening
4. uitzonderlijke sociale of individuele omstandigheden
5. werkende student

Voor alle uitzonderingsgronden opgenomen in de bovenstaande lijst, vertrouwen we op de kennis en de kunde van de onderwijsinstellingen om te bepalen wanneer iemand in aanmerking komt voor een dergelijk statuut. Het staat hen vrij om – conform reeds eerder bestaande afspraken (bv. rond de erkenning van functiebeperkingen) – de betrokken statuten te bepalen en toe te kennen. Het staat hen vrij om de betrokken categorieën vorm te geven. Een goed voorbeeld daarvan is het statuut "werkende student". Het klopt dat er –omwille van de financieringswetgeving – een definitie in art. I.3, 78° Codex Hoger Onderwijs opgenomen staat voor het begrip "werkstudent". Instellingen zijn niet verplicht om voor de erkenning van het statuut "werkende student" zich te houden aan deze enge definitie. Zij kunnen zelf bepalen wanneer zij iemand een werkende student achten. Het is uiteraard logisch dat zij de criteria die voldaan moeten zijn om een statuut te verkrijgen, vastleggen in hun onderwijs- en examenreglement.

Er wordt niet vastgelegd hoe lang de hogeronderwijsinstellingen de documenten waarop de beslissing tot het toekennen van het statuut is gebaseerd moeten bewaren, maar de termijnen die worden gehanteerd in het leerplichtonderwijs kunnen hierbij dienen als richtlijn.

In het voorliggende ontwerp van decreet wordt door de decreetgever geconcretiseerd welke studenten omwille van uitzonderlijke sociale of individuele omstandigheden (punt 4°) geen 54 studiepunten kunnen opnemen. Deze omstandigheden worden verfijnd naar drie situaties waarvan het bestaan wordt beoordeeld door de hogeronderwijsinstelling:

- de student is mantelzorger;
- de student heeft geen diploma secundair onderwijs behaald in het Nederlandstalig secundair onderwijs en schrijft zich in het academiejaar in kwestie voor een eerste maal in in een opleiding van het hoger onderwijs in Vlaanderen;
- de sociale of individuele omstandigheid waarin de student zich bevindt, is zo specifiek van aard dat de rector of algemeen directeur van de hogeronderwijsinstelling oordeelt dat het niet mogelijk is om 54 studiepunten op te nemen.

De hogeronderwijsinstelling kan ook toestaan dat een student minder dan 54 studiepunten opneemt als

- volgtijdelijkheid van opleidingsonderdelen, of de opbouw van het curriculum van de opleiding, of de organisatie van het academiejaar ertoe leiden dat een student niet kan inschrijven voor een traject met een omvang van minimum 54 studiepunten. Hieronder kunnen bv studenten worden gevat die na heroriëntering laattijdig inschrijven en niet meer kunnen inschrijven voor alle opleidingsonderdelen, studenten die inschrijven in een verkort traject van een opleiding, studenten die door het verkrijgen van vrijstellingen en de opbouw van het opleidingsprogramma niet meer voor een volledig pakket kunnen inschrijven;
- een student zich inschrijft voor een voorbereidingsprogramma of een schakelprogramma waarvan de omvang van het modeltraject kleiner is dan 54 studiepunten in een academiejaar;
- een student zich inschrijft voor opleidingsonderdelen die starten in het tweede semester van een academiejaar maar neemt wel minstens 27 studiepunten op in die opleiding, tenzij de opbouw van het curriculum van de opleiding, of de organisatie van het academiejaar leiden ertoe dat een student niet kan inschrijven voor een traject met een omvang van minimum 27 studiepunten.

Daarnaast kan de afdeling Studietoelagen een statuut omwille van uitzonderlijke sociale of individuele omstandigheden toekennen aan een student als deze zijn studie combineert met de zorg voor een minderjarig kind en daardoor niet in staat is om minstens 54 studiepunten op te nemen.

Studenten die geraakt worden door de maatregel van de verhoging van het aantal studiepunten (wegens het ontbreken van een legitieme reden om een beperkter pakket op te nemen) kunnen nog steeds genieten van een verlaagd studiegeld (dit wil zeggen inschrijvingsgeld) bij hun onderwijsinstelling, het zogenaamde 'beurstarief', overeenkomstig artikel I.3, 14°, van de Codex Hoger Onderwijs (met name punt b)); een beurstariefstudent betaalt in het academiejaar 2025-2026 bijvoorbeeld slechts 136,50 euro inschrijvingsgeld, bij inschrijving voor een bachelor- of masteropleiding, terwijl het inschrijvingsgeld voor niet-beurstariefstudenten 1157,00 euro bedraagt. Een beurstariefstudent is een student die

- een studietoelage ontvangt of
- die wel aan de financiële criteria en de nationaliteitsvoorwaarde (of onderdaan van een EER-lidstaat is) voldoet om een studiebeurs te ontvangen, maar die niet aan de andere gestelde voorwaarden voldoet, of
- een DGOS-bursaal, een BTC-bursaal of een bursaal in de programma's van de ontwikkelingssamenwerking van de Vlaamse Interuniversitaire Raad is.

Het optrekken van het aantal studiepunten van 27 naar 54 om in aanmerking te komen voor een studietoelage heeft geen impact op het feit of een student nog recht heeft op gezinsbijslag in het kader van het Groeipakket. Daarvoor blijft de grens op 27 studiepunten liggen.

Studenten die gedurende het huidige academiejaar 2025-2026 minder dan 54 studiepunten opnemen, zullen tijdig weten dat het minimum aantal studiepunten om nog in aanmerking te komen voor een studietoelage vanaf academiejaar 2026-2027 op 54 zal liggen. Studenten zullen dus vooraf kunnen inschatten of ze in aanmerking kunnen komen voor een uitzondering en waar nodig hun programma kunnen afstemmen op de gewijzigde regelgeving. Er worden dan ook geen overgangsmaatregelen voorzien.

Bovendien kunnen de getroffen studenten een beroep doen op de STUVO-middelen van hun onderwijsinstelling; dit zijn middelen die de Vlaamse Gemeenschap toekent voor de studentenvoorzieningen (STUVO's) van hogescholen en universiteiten, om sociaal kwetsbare studenten financieel te ondersteunen bij het bekostigen van hun studies; in totaal zal de Vlaamse Gemeenschap in 2026 meer dan 67 miljoen euro aan STUVO-middelen toekennen aan alle hogescholen en universiteiten samen.

Artikel 4 tot en met 10
Door de beperking van het recht om in aanmerking te komen op een studietoelage (door het bepalen van een maximumleeftijd en het verhogen van het minimum aantal studiepunten) zullen er minder beursstudenten zijn. Om het effect van deze daling op de financieringsbonus voor beursstudenten die is voorzien in de berekening van de financiering voor hogeronderwijsinstellingen te temperen, wordt deze financieringsbonus in de toekomst voorzien voor 'beurstariefstudenten' in plaats van voor 'beursstudenten'. Studenten die door de verstrenging van de voorwaarden voor een studietoelage niet meer in aanmerking komen voor een studietoelage, maar wel nog voldoen aan de financiële voorwaarden, blijven meetellen voor de financieringsboni. De gewijzigde regelgeving gaat in vanaf academiejaar 2026-2027. Voor de rechten die betrekking hebben op de periode voorafgaand aan academiejaar 2026-2027 blijft de huidige regelgeving bestaan.

Artikel 11 en 15
Vanaf 1 september 2026 ontvangt het GO! niet langer financiering voor de personeelsleden tewerkgesteld in de voor- en nabewaking in Nederlandstalige basisscholen in Brussel. Deze personeelsleden zijn allemaal contractuele personeelsleden op wie de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten van toepassing is.

Artikel 12 tot en met 14
Vanaf 1 september 2026 ontvangt het GO! vanuit onderwijs niet langer extra middelen voor de tewerkstelling van personeelsleden in de kinderdagverblijven van het gemeenschapsonderwijs, gelegen in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. Gelet op de personeelstekorten in de kinderdagverblijven en de nood aan bijkomend personeel in kader van de uitbreiding van kinderdagverblijven in Brussel alsook de personeelsnoden in het Brussels Nederlandstalig onderwijs, mikken we op een maximale tewerkstelling van het personeel.

De huidige bepalingen van deel IV, hoofdstuk 3, worden, met uitzondering van artikel IV.20, opgeheven. Artikel IV.20 wordt vervangen en bevat een overgangsregeling voor de vastbenoemde personeelsleden. Zij blijven onder het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991 en de bijhorende uitvoeringsbesluiten vallen maar zullen wel gereaffecteerd of wedertewerkgesteld worden wanneer zij ten gevolge van het stopzetten van de middelen ter beschikking gesteld worden wegens ontstentenis van betrekking. Voor de toepassing van het besluit van de Vlaamse regering van 29 april 1992 betreffende de verdeling van betrekkingen, de terbeschikkingstelling wegens ontstentenis van betrekking, de reaffectatie, de wedertewerkstelling en de toekenning van een wachtgeld of wachtgeldtoelage wordt het ambt van kinderverzorger beschouwd als “hetzelfde ambt” van kinderverzorger in het gewoon basisonderwijs en in het buitengewoon onderwijs en wordt het ambt van verpleger beschouwd als “hetzelfde ambt” van verpleger in het buitengewoon onderwijs.

Artikel 16 en 17
Deze artikelen behoeven geen toelichting.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR